

CONSTATĂRI PRINCIPALE

ASPECTE PRIORITARE

■ Poliția

CONDIȚIILE DE DETENȚIE – Îmbunătățirea condițiilor materiale din Centrele de Reținere și Arestare Preventivă (CRAP), inclusiv prin asigurarea unui acces mai bun la lumină naturală și ventilație, modernizarea dotărilor, îmbunătățirea activităților de întreținere și relocarea celulelor situate în prezent la subsol.

REGIMUL – Asigurarea unui regim de acces în afara celulelor în centrele CRAP, care să depășească ora de acces la o curte împrejmuită oferită în prezent.

■ Penitenciarul

CONDIȚIILE DE DETENȚIE – Adoptarea unei abordări sistemice pentru a combate supraaglomerarea și inflația populației penitenciare, precum și luarea măsurilor necesare pentru a asigura condiții materiale adecvate și pentru a oferi suficiente activități utile.

PERSONALUL – Ocuparea posturilor vacante din sectoarele operativ, medical și de reintegrare socială, precum și revizuirea și ajustarea statelor de funcții.

DISCIPLINA – Abrogarea dispozițiilor care impun personalului medical din penitenciare obligația de a certifica faptul că deținuții sunt apti pentru executarea sancțiunilor disciplinare, precum și a celor care incriminează auto-vătămarea și tentativa de suicid drept abateri disciplinare.

■ Centrele de detenție pentru minori și tineri

PERSONALUL – Ocuparea posturilor vacante din sectoarele operativ, medical și de reintegrare socială, precum și revizuirea și ajustarea statelor de funcții.

UTILIZAREA FORȚEI – Revizuirea modalităților de utilizare a forței și a mijloacelor de imobilizare în cadrul Centrului Educativ Târgu Ocna.

PROBLEME CRONICE

■ Poliția

CONDIȚIILE DE DETENȚIE – Transferul custodiilor persoanelor aflate în arest preventiv de la Ministerul Afacerilor Interne către Ministerul Justiției și administrația penitenciară.

BUNE PRACTICI

■ Penitenciarul

PREVENIREA RELELOR TRATAMENTE – Noua politică privind utilizarea camerelor corporale de către polițiștii de penitenciare aflați în prima linie și măsurile luate pentru a asigura respectarea acestei politici.

ACCESUL LA SERVICII ȘI PLÂNGERI – Echipamente tehnico-informatic care permit deținuților să transmită cereri, petiții și plângeri în format electronic.

CONTACTUL CU LUMEA EXTERIOARĂ – Extinderea infrastructurii pentru apeluri prin videoconferință și suplimentarea dreptului la apeluri video gratuite pentru deținuți.

■ Centrele de detenție pentru minori și tineri

REGIMUL – Prezența unei școli integrate în cadrul Centrului de Detenție Craiova.

CPT ȘI ROMÂNIA

România a ratificat ECPT (Convenția europeană pentru prevenirea torturii) în anul 1994, iar prima vizită a Comitetului a avut loc în 1995.

De la ratificare, CPT a efectuat 14 vizite de țară în România – 6 periodice și 8 ad-hoc – incluzând 75 de vizite în sedii ale poliției, 36 în penitenciare, 18 în instituții psihiatrice, 13 în unități de asistență socială și centre educative ori de reeducare și 2 în centre de cazare a străinilor luați în custodie publică.

Toate rapoartele vizitelor au fost publicate. România nu a acceptat publicarea automată a rapoartelor de vizită.

REZUMAT

În timpul vizitei din 2025, CPT s-a concentrat pe tratamentul persoanelor private de libertate în cinci centre de reținere și arestare preventivă ale poliției, patru penitenciare și două unități pentru minori și tineri aflați în conflict cu legea.

Cooperarea din partea autorităților române pe parcursul vizitei a fost excelentă. Cu toate acestea, principiul cooperării impune luarea unor măsuri decisive pentru implementarea recomandărilor cheie ale CPT. În acest sens, sunt necesare eforturi suplimentare, în special în ceea ce privește supraaglomerarea persistentă din penitenciare, precum și regimul și condițiile materiale de detenție din aresturile poliției.

Organele de aplicare a legii

Marea majoritate a persoanelor intervievate de delegație au indicat că au fost tratate cu respect și profesionalism de către polițiști. Autoritățile naționale au introdus o politică de toleranță zero față de violență, care pare să fi avut un impact pozitiv. Cu toate acestea, au fost primite câteva acuzații de rele tratamente fizice, inclusiv de la minori, constând în principal în palme și pumni aplicate peste față și corp de către polițiști în timpul reținerii sau al interogatoriului.

În ceea ce privește garanțiile fundamentale împotriva relelor tratamente în timpul arestului poliției, persoanele private de libertate au avut, în general, posibilitatea de a notifica un terț, au fost informate cu privire la drepturile lor și au avut acces la un avocat. Totuși, trebuie continuate eforturile pentru a se asigura că aceste drepturi sunt pe deplin puse în practică pentru toți deținuții și că accesul la un medic este garantat încă de la debutul privării de libertate. În plus, sunt necesare măsuri suplimentare pentru combaterea impunității, inclusiv formarea profesională în tehnici de audiere și investigare non-coercitive, utilizarea sporită a instrumentelor tehnologice și dotarea procurorilor cu proprii investigatori.

CPT a constatat din nou condiții materiale extrem de precare în mai multe Centre de Reținere și Arestare Preventivă (CRAP), dintre care unele erau situate la subsol: umiditate, saltele deteriorate, acces inadecvat la lumină naturală, ventilație insuficientă și mobilier uzat. Igiena era necorespunzătoare, iar unele centre au fost ocazional supraaglomerate. Atât calitatea, cât și cantitatea hranei oferite au rămas inadecvate. În ciuda recomandărilor repetate, nu s-au adus îmbunătățiri regimului de detenție, care, în general, asigura doar o oră pe zi de plimbare în curți mici și împrejmuite.

Comitetul consideră că o perioadă prelungită de detenție în astfel de condiții poate constitui un tratament degradant. Trebuie luate măsuri urgente pentru a asigura condiții adecvate, atât sub aspectul condițiilor materiale, cât și al regimului. Așa cum s-a menționat și în trecut, trebuie luată în considerare în mod serios plasarea persoanelor aflate în arest preventiv sub autoritatea Ministerului Justiției și a administrației penitenciare (ANP).

Unitățile penitenciare

CPT recunoaște eforturile depuse pentru reformarea sistemului penitenciar, așa cum sunt prezentate în [Planul de acțiune pentru perioada 2020-2025](#). Cu toate acestea, supraaglomerarea din unitățile pentru adulți rămâne o provocare: penitenciarele funcționau la 119,5 % din capacitatea lor oficială, iar populația penitenciară crescuse cu aproximativ 20 % începând din 2020. Supraaglomerarea era evidentă în toate cele patru unități vizitate, cele mai ridicate niveluri înregistrându-se la Penitenciarul Iași (140 %) și Penitenciarul Botoșani (130 %), secțiile de arest preventiv și de primire-carantină fiind, în general, cele mai sever afectate.

Autoritățile române ar trebui să ia măsuri pentru a se asigura că toate persoanele din penitenciare sunt deținute în condiții decente, iar celor care locuiesc în celule comune să le fie asigurat un spațiu minim de locuit de 4 m² de persoană, excluzând anexele sanitare. De asemenea, pentru a găsi o soluție durabilă la problema supraaglomerării, autoritățile ar trebui să realizeze o analiză detaliată a principalilor factori care contribuie la acest fenomen, iar ulterior să definească și să implementeze politici adecvate de modulare a populației penitenciare.

CPT notează în mod pozitiv că acțiunile concertate și hotărâte pot avea un impact considerabil asupra prevenirii relelor tratamente, fapt demonstrat de prevalența semnificativ mai scăzută a acuzațiilor de rele tratamente comparativ cu vizitele anterioare. De exemplu, delegației nu i s-a adus la cunoștință nicio acuzație de rele tratamente fizice exercitate de personalul penitenciar, inclusiv de membrii echipei operative speciale (EOS), la Penitenciarul Craiova. O situație similară a fost constatată la Penitenciarul Iași, iar la penitenciarele Botoșani și București-Rahova au fost înregistrate doar câteva acuzații credibile. Conducerea fiecărui penitenciar trebuie să rămână vigilentă și dedicată unei politici de „toleranță zero” față de relele tratamente din partea personalului. În acest context, extinderea supravegherii video în spațiile comune și utilizarea sistematică a camerelor corporale în timpul intervențiilor sunt considerate etape pozitive.

Violența între deținuți era, per ansamblu, limitată ca severitate și frecvență la penitenciarele Botoșani, București-Rahova și Craiova, ținând cont de dimensiunea acestor unități, personalul și conducerea reacționând corespunzător la incidente. La Penitenciarul Iași, însă, violența între deținuți era semnificativ mai ridicată, în special în rândul tinerilor adulți aflați în arest preventiv și al persoanelor din regimul de maximă siguranță, fiind raportate incidente grave, inclusiv violență sexuală. Deși răspunsul la actele izolate era adecvat, depistarea și prevenirea acestora impun dezvoltarea unei strategii coerente de combatere a violenței și intimidării între deținuți în acest penitenciar.

Condițiile materiale erau satisfăcătoare în unele zone ale unităților vizitate, în special în noul Pavilion C al secției de femei de la Penitenciarul Craiova, în secțiile de psihiatrie ale penitenciarelor Botoșani și Craiova, precum și în unele secții de la București-Rahova. Per ansamblu, însă, supraaglomerarea submina semnificativ eforturile de a asigura condiții adecvate de viață deținuților din cele patru penitenciare. În multe celule comune și dormitoare, deținuților le revenea un spațiu de locuit de doar 2 m² până la 3 m² de persoană, iar dotările (dulapuri cu cheie, mese și scaune/taburete) erau insuficiente pentru numărul de persoane. Starea tehnică a celulelor și a anexelor sanitare era în general precară. Saltelele și lenjeriile de pat erau adesea uzate, fiind raportate infestații cu ploșnițe și gândaci în toate cele patru penitenciare, în ciuda dezinsecțiilor periodice.

Pe parcursul vizitei, delegația a întâlnit persoane private de libertate cu nevoi fizice speciale (vârstnice sau cu mobilitate redusă). Cu excepția unei celule adaptate în secția de femei a Penitenciarului Craiova, niciunul dintre penitenciare nu era proiectat sau echipat corespunzător pentru a răspunde nevoilor acestora. Sunt necesare adaptări și ajustări structurale pentru a se asigura că aceste persoane au acces, în condiții de egalitate cu ceilalți, la amenajări rezonabile și la toate facilitățile și serviciile esențiale.

Nivelul de încadrare cu personal în cele patru penitenciare și în întregul sistem rămâne insuficient, în special în ceea ce privește personalul de pază și supraveghere din secțiile de detenție. Secții cu peste o sută de deținuți erau adesea lăsate în responsabilitatea unuia sau a doi agenți debutanți, supervizați de un ofițer. Sectoarele de reintegrare socială erau mai bine încadrate comparativ cu situația constatată anterior, însă o serie de posturi rămâneau vacante. Este urgentă consolidarea schemelor de personal, pe baza unei revizuirii a rolului și îndatoririlor polițiștilor de penitenciare. În ceea ce privește grupele de intervenție (EOS) care operează în unitățile cu secții de maximă siguranță, CPT își reiterează poziția conform căreia EOS ar trebui desființat, numărul de personal de pe secțiile de maximă siguranță ar trebui suplimentat și ar trebui implementată o abordare bazată pe securitatea dinamică.

Raportul notează eforturile desfășurate de autoritățile române pentru extinderea gamei de activități în afara celulei. Cu toate acestea, mai sunt multe de făcut pentru a atinge obiectivul de a le permite persoanelor (atât celor arestate preventiv, cât și celor condamnate) să își petreacă o parte rezonabilă din zi implicate în activități utile, cu caracter diversificat și adaptate nevoilor lor. Ar trebui luate măsuri la nivel național pentru implementarea unor politici care să promoveze munca în penitenciare și formarea profesională, asigurând șanse egale pentru femeile și bărbații privați de libertate.

Așa cum s-a recomandat anterior, regimul de maximă siguranță ar trebui revizuit pentru a oferi mai mult timp în afara celulei și o gamă mai largă de activități, precum și posibilitatea de asociere cu alți deținuți, pe baza unei evaluări individuale a riscurilor. De asemenea, trebuie luate măsuri ferme pentru a se asigura că încătușarea deținuților cu risc ridicat nu este sistematică și că se bazează întotdeauna pe o evaluare individuală și amănunțită a riscurilor.

În ceea ce privește asistența medicală, s-au înregistrat îmbunătățiri privind accesul la consultații medicale, inclusiv în urma unui incident violent sau a utilizării forței, precum și în ceea ce privește înregistrarea și raportarea leziunilor. Cu toate acestea, schemele de personal medical erau clar insuficiente și necesită consolidare în toate cele patru penitenciare vizitate, în special în ceea ce privește medicii de medicină generală și asistenții medicali. De asemenea, sunt necesare acțiuni suplimentare pentru garantarea confidențialității medicale, asigurarea unui triaj medical complet la primirea în penitenciar (care să fie adaptat genului în cazul femeilor deținute) și implementarea unei strategii cuprinzătoare de asistență a persoanelor cu probleme legate de consumul de droguri. Rămâne, de asemenea, necesară implementarea unui sistem de monitorizare din partea Ministerului Sănătății.

Toate penitenciarele vizitate aveau o proporție semnificativă de deținuți cu afecțiuni psihice. Cu excepția Penitenciarului Botoșani, toate serviciile medicale includeau un medic psihiatru cu normă întreagă. Totuși, nu existau psihologi clinicieni arondați acestor servicii medicale, ceea ce însemna că majoritatea deținuților nu aveau acces la intervenții terapeutice. Autoritățile române ar trebui să asigure în toate penitenciarele sprijinul adecvat din partea unui psihiatru, a unor psihologi clinicieni și, ulterior, a unor asistenți medicali specializați în sănătate mintală. Secțiile specializate de psihiatrie din penitenciare ar trebui să fie încadrate corespunzător cu personal și capabile să ofere o gamă de opțiuni terapeutice și activități structurate, adaptate nevoilor specifice ale pacienților cazați.

În privința utilizării mijloacelor de imobilizare, constatările vizitei indică faptul că la București-Rahova și, într-o măsură mai mică, la Penitenciarul Iași, cazarea în celule capitonate („camere de protecție”) și mijloacele de contenționare mecanică erau folosite în scop punitiv. Sunt necesari pași concreți pentru a reglementa corect cazarea în „camere de protecție” exclusiv ca măsură de ultimă instanță, în timp ce utilizarea contenției mecanice în mediul penitenciar ar trebui sistată imediat.

Referitor la măsurile de siguranță, utilizarea spray-urilor cu gaze lacrimogene în penitenciare ar trebui revizuită; bastoanele tactice nu ar mai trebui purtate în mod curent de către personalul de supraveghere în secțiile de detenție, iar perchezițiile corporale amănunțite (fără haine) ar trebui, în toate cazurile, efectuate într-o manieră care să respecte demnitatea umană și intimitatea.

În cele patru penitenciare vizitate, procedura disciplinară a părut să fie desfășurată corect, iar izolarea disciplinară era aplicată cu moderație. Cu toate acestea, CPT recomandă încă o dată ca auto-vătămarea și tentativa de suicid să nu mai fie considerate abateri disciplinare.

În ceea ce privește contactul cu lumea exterioară, posibilitățile de apeluri prin videoconferință instalate în timpul pandemiei de Covid-19 au fost extinse, iar noile reglementări au lărgit accesul deținuților la apeluri video gratuite. CPT reiterează că vizitele fără dispozitiv de separare (vizitele deschise) ar trebui să fie regula pentru toți deținuții, iar vizitele cu dispozitiv de separare (în cabină) să fie excepția.

Centrele de detenție pentru minori și tineri

Autoritățile române sunt invitate să reevalueze amplasarea Centrelor Educative și de Detenție pentru a ține cont de locul de origine al minorilor, cea mai bună modalitate de a stimula reintegrarea lor în comunitate și zona optimă de recrutare pentru a atrage personal calificat care să lucreze cu persoanele din aceste centre.

În ambele centre vizitate, majoritatea rezidenților au vorbit pozitiv despre personal. Cu toate acestea, la Centrul de Detenție Craiova au fost primite acuzații de rele tratamente fizice din partea personalului de securitate, constând în palme și lovituri cu bastonul. La Centrul Educativ Târgu Ocna, utilizarea excesivă a forței în timpul intervențiilor a reprezentat un motiv de îngrijorare. Ar trebui efectuate investigații eficiente cu privire la aceste presupuse tratamente, iar personalului ar trebui să i se reamintească faptul că relele tratamente sunt ilegale și neprofesionale. De asemenea, personalul ar trebui să beneficieze de formare profesională privind utilizarea adecvată și proporțională a forței.

Violența între rezidenți a părut limitată și sub control la Centrul de Detenție Craiova. Totuși, violența între rezidenți în camere și în curți a părut a fi un fenomen frecvent la Târgu Ocna, fiind formulate inclusiv acuzații de agresiuni sexuale. Politica de prevenire a violenței ar trebui revizuită de urgență, la fel și evaluările riscurilor privind repartizarea în camere a rezidenților, fiind necesară îmbunătățirea abordării pedagogice și orientate către copil.

Condițiile de viață erau acceptabile în ambele instituții, rezidenții fiind cazați în camere colective. Cu toate acestea, la Târgu Ocna, rezidenților ar trebui să li se permită să își personalizeze camerele, iar acestea ar trebui să fie mai bine echipate. În plus, curțile de plimbare de tip cușcă din această instituție ar trebui eliminate. Autoritățile sunt, de asemenea, invitate să revizuiască structura centrelor pentru minori și tineri și să evolueze către cazarea în camere individuale.

La Centrul de Detenție Craiova, regimul aplicabil era lăudabil sub aspectul numărului, varietății și calității activităților, precum și al formării deprinderilor de viață independentă. Educația ocupa un loc central, unitatea având singura școală integrată din țară și 45 de profesori repartizați în instituție. În schimb, regimul din Târgu Ocna era deficitar, activitățile educaționale și de reintegrare fiind limitate. Ambele centre erau afectate de lipsa de personal, deși impactul era mai pronunțat la Târgu Ocna.

Utilizarea măsurilor disciplinare a părut, în general, adecvată. CPT salută faptul că minorii din centrele educative sau de detenție nu pot fi plasați în izolare ca măsură disciplinară. Cu toate acestea, este regretabil că auto-vătămarea a rămas o abatere disciplinară. În plus, personalul ar trebui să înceteze să mai poarte bastoane și cătușe în secțiile de detenție, iar utilizarea forței și a mijloacelor de imobilizare ar trebui revizuită la Centrul Educativ Târgu Ocna.